

predlanskim, na vse kriplje beračiti in milodarov pobirati in še invalide, zapuščene rodbine, vdove in sirote usmrtenih očetov, brez zdatne podpore puščati. Slovenski poslanci so torej prav storili, da so glasovali za vojaško takso!

Knez Al. Liechtenstein o sedanjem šolstvu.

Mladi pa vseskozi izvrstno omikani državni poslanec, knez Alojzij Liechtenstein, se slobodno prišteva najizvrstnejšim govornikom naše narodno-konservativne stranke. Knez je rodom Nemec pa vseskozi pravicoljuben prav avstrijski politikar, ki še utegne kedaj velevažna oseba biti v Avstriji. Dne 26. aprila t. l. je v državnem zboru govoril obširneje o našem šolstvu tako izvrstno, da mu celó liberalno-nemški nasprotniki niso mogli popolnem odreči svojega priznanja! Iz njegovega govora povzamemo sledeče: „Troje napak se meni zdi, da je pri našem šolstvu, ki se morajo iz našega konservativnega stališča grajati in obžalovati. Prvič nam je predraga, drugič brezverska in tretjič raznim avstrijskim narodom premalo pravična.

Najprvle trdim, da je šola že sedaj predraga, a vender še potroški niso do tega dokipeli, kakor dokipeti morajo, ako pri njenej sedanjej osnovi še dalje ostanemo. Blagovolite, da Vam reč pojasnim s številkami in podatki iz svoje domovine, iz Štajerskega. Leta 1872 smo iz deželne blagajnice šolskim potrebam odkazali 200.000 fl. Bilo je dosta. Šest let poznej t. j. l. 1878 bilo je više nego 5 krat toliko treba, namreč: 1.436.000 fl. Lani bilo je še več treba, in letos zopet več, ako pri šolah vse ostane, kakor je se osnovalo po novejši šolske postavi. Vsi deželni redni stroški znašali so pa: 3.889.000 fl. to se reče: vsled novih šolskih naredeb zavzemajo ljudske šole same skoro $\frac{1}{3}$ vseh deželnih stroškov in da torej za druge potrebe dovolj denarja ni. Te so pa itak že tolike, da jih skoro ne zmoremo in da je leta 1878 zmanjkalo blagajnici 2.155.000 fl. katere so davkoplačilci z večjimi dokladami morali pokriti. To je res strašansko porušenje finančnih razmer, to pa še v deželi, kakoršna je Štajerska, ki je majhna in čedalje bolj leze v uboštvo. Krivdo tega porušenja pripisuje liberalni deželni odbor razločno novim šolskim razmeram!

Šolski potroški naraščajo tako, da niso v nebene pravi razmeri do tega, kolikor dežela, okraj in srenje zmorejo. Vse je preobloženo. Deželni šolski svet je tolik gospod, da mu ne more deželni zbor ničesar dopovedati, on nima nebene odgovornosti nasproti deželnemu zboru. Deželni odbor pogosto z najskromnejšimi prošnjami in željami pri njem ničesar ne opravi, včasih še niti odgovora ne dobi. Ako se kdo v državnem zboru pritoži, pa ga zavračajo rekoč: to ne spada semkaj, to gre v deželni zbor. In tako pošiljajo človeka res od Poncija do Pilata in deželni šolski svet se v svojej birokratičnej zavesti ne zmeni ne za de-

želni zbor, ne za deželni odbor, ne za posamezne okraje, srenje, osebe. On pomnožuje v starih šolah razrede, zaukazuje staviti nove šole, razpisuje in spisuje šolske srenje, kakor se mu poljubi, to pa včasih jako samovoljno in posilno. V dokaz sledeče: v Walkersdorfu pri Ilz-i je vrla 3razredna šola, kder so duhovniki lahko, radi in obilno skrbeli za krščanski nauk. Nedavno je deželni šolski svet ukazal precej daleč od cerkve postaviti novo 1razredno šolo, kder ni mogoče duhovnikom učiti redno krščanskega nauka. Starši so otroke torej tako kakor poprej pošiljali v staro šolo. Nova šola bila je prazna. Tega pa deželni šolski svet ni trpel ter je šolske srenje po sili tako razpisal, da je mnogo učencev iz stare šole potisnil v prazne klopi nove šole zoper razločno željo staršev. Tudi okrajni šolski sveti so nam v njivovej sedanjej sestavi prezamotani in predragi. Obadva, deželni in okrajni šolski svet, morata zelo drugačijsna biti, ako hočeta res našim potrebam ustrezati.

Drugič trdim, da sedanje šolstvo nikakor ne ustreza poduku in izgoji mladine, kakor bi moralo. (Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Kako treba rastlinam prilitati ali jih zamakati.

M. Pekoče solnce in suhi vetrovi spomladi in poleti zemljo dostikrat tako izsušijo, da je silna potreba rastlinam prilitati. Mnogim se sicer dozdeva, da je to celo lahko in pripresto delo in malo jih je, ki bi škropilnico v roki premislili, kako se mora to delo prav za prav opraviti, da rastlinam najbolje stori. Na drugi strani bode pa pameten in misleč človek, kateri vidi, kako se naj večkrat zamakanje rastlin vrši, težko do kterega drugega prepričanja prišel nego do tega, da je velik del časa, ki se je na zamakanje obrnil, potrata in da krivo in napačno zamakanje rastlinam le bolj škodi ko koristi, ker po napačnem zamakanju se še prej posuše in konec vzamejo.

Ako se deset litrov mrzle vode vročega dne na 20—30 rastlin razlije, bodo izsušenje vroče zemlje le še bolj pospeševali. Prvič mrzla voda, ki hipoma vroče liste rastline zadene, teh ne okrepča, ampak le še bolj oslabi. Drugič naredi pičlo polivanje okoli rastline iz prej rahle in drobne prašnate zemlje trdo skorjo, ktera ji vzame lastnost in sposobnost, da brani vročini globokeje v zemljo vdirati, ampak ko trda skorja postane tako imenovani dobri sprejavavec toplote, po katerem vročina še le prav do korenin rastlinskih vdira. Tako se pogosto zgodi, da mnogo več toplote k rastlinam prihaja, kakor bi je, ko bi se rastlinam ne bilo čisto nič ne zamakalo. Le malo jih je, ki bi prevdarili, koliko poprek dežja na štirjaški meter pade, iz česar bi potem izrajtati mogli, koliko je treba vode rastlinam, ki bi jo imele po zamakanju dobiti.